

Blyxa aubertii

In de rubriek AQUA-PLANT deze maand aandacht voor een unieke schoonheid, die als moeilijk bekend staat en daarom zeer zelden in aquaria wordt aangetroffen: *Blyxa aubertii*. De plant behoort tot de Waterkaardefamilie waartoe ook vele andere echte waterplanten behoren die het in het aquarium wel goed doen: *Hydrilla*, *Lagarosiphon*, *Limnobium*, *Vallisneria* en Waterpest en verder in ons land Kikkerbeet en Krabbenscheer. In de natuur komt *Blyxa aubertii* voor van Madagascar tot Korea en Nieuw Guinea, in stilstaand en in zacht stromend water.

Prof. De Wit onderscheidt in zijn boek naast *B. aubertii* als aparte soort *B. echinosperma*, maar het enige verschil is dat de eerste op het zaad knobbeltjes heeft en de tweede stekeltjes. Ik beschouw ze daarom liever als één soort.

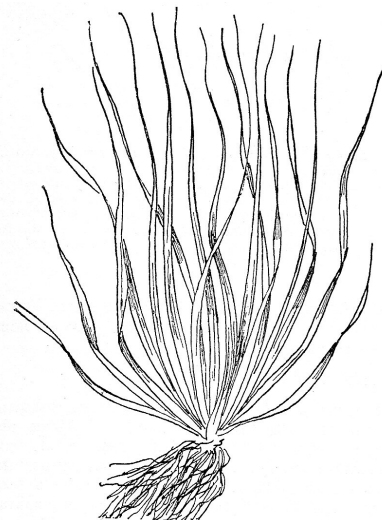
Aanplant in het aquarium

Op de WAP-bijeenkomst van 13 september 1986 kreeg ik een plant van Piet van der Vlugt. Ik heb die geplant in mijn bak met waterhoogte 50 cm en daarboven 1 TL-buis per 17 cm bakbreedte (volgens keurmeester H. Alblas zéér onvoldoende). Tot nu toe heeft de plant door uitstoelen al vijf keer een nieuwe plant opgeleverd, die ik er afbreek door de plant even aan het oppervlak te laten drijven en daarna weer poot. Zo beschadig ik de tere plant het minst. Alleen de wortels een beetje, maar die zijn toch al erg dun en zwak en schijnen, zoals bij zoveel echte waterplanten, toch niet van zo erg grote betekenis te zijn voor de plant.

Wel bloemen, geen zaad

De GH in mijn bak is ca. 12 en de pH is ongeveer 7. Bij mij is de plant heel lichtgroen van kleur en de bladeren bereiken juist de oppervlakte van het water. Begin januari 1987 zag ik er voor het eerst een bloem in en op 1 februari waren er 5 bloemen. Nu heb ik wegens verbouwingswerkzaamheden niet al te veel aandacht aan mijn bak kunnen besteden, waardoor ik niet precies kan zeggen hoe het gekomen is dat er eind februari van deze bloemen niets meer terug te vinden was. Zijn ze verslijmd? Ik heb het niet gezien. Volgens P. van der Vlugt zouden de bloemen door zelfbestuiving zaad moeten zetten. De zaden zijn voorzien van een vliesje met wat lucht, om ze even drijvende te houden. Na weggroten van het vliesje zouden de zaden naar de bodem zinken en ontkiemen, maar zoals gezegd, dit gebeurde bij mij niet.

De illustratie van *Blyxa aubertii* is afkomstig uit Hans Frey's 'Het Aquarium van A tot Z' (1968). De soort wordt er beschreven als *B. echinosperma*. Ook professor De Wit noemt dit een aparte soort, in de versie van zijn boek in 1966. Lees hiernaast het commentaar uit 1987 van Leo van den Berkmortel.

Veel of weinig licht?

Van de vijf jonge planten heb ik er vier keer één meegenomen naar de verenigingsavond, maar de vijfde heb ik in een reservebak op zolder gezet, waarboven op elke 10 cm 1 TL-buis zit. Daar heeft het water ongeveer dezelfde GH en pH als in mijn huiskamerbak en toch doet de plant het daar erg slecht. Ze blijft minder dan 10 cm hoog, is erg donker groen en groeit nauwelijks. Zo zie je maar: gebrek aan licht kan voor sommige planten wel eens goed zijn.

Prof. De Wit zegt in zijn boek "Aquariumplanten" dat *Blyxa aubertii* veel licht nodig heeft en ook Niels Jacobsen in "Aquariumplanten in kleur" zegt dat. Het ziet ernaar uit dat ik beiden moet tegenspreken en ik zou graag eens van de vier personen die een jonge plant van mij gehad hebben willen vernemen hoe hun ervaringen zijn. Als je twee hooggeleerde heren wilt tegenspreken, moet je natuurlijk wel goed beslagen ten ijs komen en mijn eigen ervaringen zijn maar erg beperkt. Tenslotte is het nog interessant om te vermelden dat bij mijn plant, die wel honderd bladeren heeft, de oudste bladeren een verslijming van de middennerf laten zien, zodat het er op het eerste gezicht uitziet alsof de oude bladeren zich in tweeën splitsen.

Leo van den Berkmortel, publicatie 1987.

Bolbitis heudelotii

Familie: Lomariopsidaceae; Nederland-se naam: Kongo-watervaren.

Beschrijving

Een amfibisch levende varen met een kruipend rhizoom (wortelstok), die tot 1 cm dik kan worden en 25 cm lang. Dit rhizoom is dicht bezet met bruine schubjes van 10x2 mm. Op het rhizoom staan bladstelen van 2-5 cm dik en 8-40 cm lang, die aan de onderkant geschubd zijn. De boven water gevormde (emerse) bladeren zijn veervormig en tot 50x25 cm groot. De veren staan wissel- of tegenstandig aan de bladsteel, ingesneden en zwak getand, licht- tot donkergroen. In ondergedoken vorm (submers) zijn de bladschijven ook geveerd, groot getand, transparant donkergroen.

Boven water gevormde bladeren kunnen sporendragers worden en wel 1 m lang, waarbij de sporen gelijkmatig en dicht verspreid op de onderzijde van de bladeren zitten.

Cultuur in het aquarium

Het is een zeer decoratieve plant die we eigenlijk maar heel zelden in het aquarium aantreffen. Toch is het geen erg moeilijke plant. Hij groeit goed in helder water, zwak zuur (pH 6,0-6,8), met niet te hoge hardheid, bij matige belichting. Aangegeven wordt dat de plant het best staat op een plaats waar hij de stroming krijgt van een uitstromer van het filter. Op een plaats zonder waterstroming zou hij zwarte tot vlekkerige bladeren krijgen (Kasselman wijt dat nu vooral aan alkalische omstandigheden, JJ). Bij mij echter stond hij in een aquarium zonder enige filtering en gewoon leidingwater, met veel plaatjes in de bak, zeer goed te groeien zodat ik er regelmatig stekken kon afnemen om uit te delen of zelfs in de plantenverkoop kon doen. Al diverse jaren staat deze plant ook in mijn "showaquarium" op een plaats waar maar een zeer matige stroming aanwezig is. Helaas bealgen de oudere bladeren zeer snel omdat ik last heb van penseelalgen die moeilijk te verwijderen zijn.

Evenals de meer bekende Javavaren zet deze plant zich moeilijk met zijn wortels vast op een losse ondergrond. Wanneer men deze planten vastzet op een vaste ondergrond, zoals hout of steen, kunnen ze zich goed verankeren. In de natuur groeien ze in soms zeer snel stromend water, op stenen en boomstronken, maar ook wel in de volle grond.

Vermeerderen

De plant maakt aan het rhizoom zijscheuten die men, bij voldoende lengte, kan afnemen. Het kan ook voorkomen dat aan de punten van oude bladeren nieuwe plantjes ontstaan (adventiefplantjes). Die kan men er vanaf nemen als ze groot genoeg zijn.

Bovenwater cultuur

Het is me gebleken dat deze plant in een vochtige omgeving zeer goed groeit en prachtige bladeren maakt. In een wat drogere omgeving dient hij steeds besproeid te worden omdat de bladeren anders vrij snel kunnen uitdrogen. In een paludarium kan deze plant goed tot zijn recht komen, het best op een vrij lichte plaats zodat ze niet te hoog wordt. Ook in de natuur staat deze plant zowel in de schaduw als in het volle licht.

Christel Kasselman heeft in Kameroen op twee vindplaatsen de waterwaarden gemeten: temperatuur 24°C, pH 5,5-5,7 en 7,2, KH <0,1 en 0,8, GH 0,5 en 4,0.

Johan Ansink, publicatie uit 1988.

Glossostigma elatinoides

Dit is het kleinste voorgrondplantje dat ik ken en je zou dan ook op de het eerste gezicht niet denken dat dit tot dezelfde familie behoort als *Bacopa*, *Limnophila* en *Micranthemum*. Toch behoren deze allemaal tot de Helmkruidfamilie.

Glossostigma elatinoides is pas vijftien jaar geleden in Nederland ingevoerd. Toen ontving A. Redeker in Beverwijk een plastic zakje met een paar stengeltjes erin per luchtpost uit Nieuw Zeeland. Zijn buurman, Harry van Bruggen, beschreef het plantje in "Het Aquarium" van januari 1973 (blz. 156-7) onder de titel "Een nieuwe bodembedekker". Daarin vermeldt hij overigens dat er op het Zuider-Eiland van Nieuw Zeeland een nóg kleinere soort groeit, namelijk *Glossostigma submersum* en wel in het meer "Lake Waihola", bij de stad Dunedin. Dus als iemand in die buurt kennissen heeft, laat die eens wat sturen!

Tapijtvormer

A. Sanderse zegt in zijn boekje "60 andere aquariumplanten in kleur" dat *Glossostigma elatinoides* een donkergroen tapijt vormt dat in het aquarium bijvoorbeeld vóór *Echinodorus tenellus* geplaatst kan worden. Ik zou dat liever niet aanraden want beide vormen uitloperij en je haalt je nogal wat werk op de hals om die dan uit elkaar te peuteren.

De stengeltjes kruipen over de bodem, vertakken vaak en wortelen aan de knopen. De blaadjes zijn maar 5-10 mm lang en staan twee-aan-twee tegenover elkaar.

Ik kreeg dit plantje zeven jaar geleden van Fred v.d. Harst en ik had toen een bak met een waterhoogte van 40 cm. Daarin vormde het een dicht, donkergroen tapijt, vóór een stuk donker kienhout. De *Botia sidthimunki*'s lagen er graag op te zonnen.

Sinds twee jaar heb ik een bak met een waterhoogte van 50 cm en daarin dringt toch onvoldoende licht tot de bodem door. Ik heb de plantjes er onlangs uit verwijderd omdat ze te slecht groeiden.

Moerascultuur

Van Toon Albers hoorde ik dat je na een paar jaar beter opnieuw kunt starten met stekjes uit moerascultuur en dat die het dan weer een paar jaar in het aquarium blijven doen. Natuurlijk heb ik dat wel geprobeerd, maar blijkbaar was bij mij de oorzaak van de slechte groei toch het gebrek aan licht. Een waterhoogte van 50 cm absorbeert teveel licht.

Niet alleen in moerascultuur, ook gewoon in een potje op de vensterbank groeit het plantje snel en bloeit het volop, met kleine witte bloempjes van amper 3 mm doorsnede.

Van Peter Kettenis leerde ik onlangs nog een leuke cultuurmethode. Peter werkt bij Preesman, je weet wel, dat bedrijf waar Suske en Wiske hun "Woeste Wespen" kweken. Men gebruikt daar op de kweektafels wel eens bevoeiingsmatten van witte kunststofvezels. Als je nu een stuk daarvan in een bakje legt met 1 cm water waarin wat plantenvoeding, dan kun je daarop een heel dicht tapijt laten groeien en dat daarna in het aquarium zo op de bodem leggen. Van de witte mat is niets meer te zien en de plantjes wortelen er doorheen, zodat het hele matje mooi vast komt te liggen.

Leo van den Berkmortel, publicatie 1980 of later.

Eindhoven, december 2009

Red. Tom

© Werkgroep Aquatische Planten 2009